محمد صالح گردش ۰۳/۰٦/۲۰۲٤

واژۀ زمرگوز

زمرگوز، یکی از واژه های اوستایی است چنانکه در یسنا ۹ پاره ۱۵ در اوستا آمده است و در متن اوستای گلدنر زمرگورو صفت است یعنی در زمین پنهان یا بزمین نهفته: از واژۀ زانم و از گوز. اسم مفعول گوز بارتولومه نوشته در فرس هخامنشی گود یعنی نهفتن، پوشیده داشتن، پنهان کردن. (یادداشت های گات ها ص ۲۳۲)

اینکه زمرگوز(=زمرگوذ، زمرگود) به معنی به زمین پنهان کردن شده است، حرفی ندارم و به یقین جزء اول این واژه از ریشۀ زانم(زام) که در اوستا به معنی زمین است، می باشد. طوری که در بالا در بخش واژۀ «دوانمن» یادآور گردیدم که واژۀ زانم نیز از همان دست واژه های اوستایی است که حرف «ن» در چنین واژه ها نوشته می شده ولی تلفظ نمی شده است. زمرگوز(زمرگود) به نظر من واژه ایست که در زبان پارسی دری «زَمَرُد» شده است و آن یکی از اقسام آلومین به رنگ سبز که از سنگ های قیمتی است و هر چه پر رنگ تر باشد گرانبهاتر است. این سنگ گرانبها از گذشته ها در جواهر سازی بکار می رود و حالا به خاطر سختی ویژه ی که دارد در تکنالوژی عصر جدید از اهمیت فوق العاده یی برخوردار است. بنابراین واژۀ زمرگوز(زمرگود) چنین سیر تحول داشته است که حرف «گـ» به مرور و کثرت استعمال از تلفظ افتاده و حرف «و» به ضمه تحول نموده، «زَمَرُد» شده است. در فرهنگ های پارسی واژۀ زمرد با ضم سه حرف اول و سکون چهارم و از زبان عربی دانسته شده است که بکلی بی اساس بوده و با توجه به ریشه ی این واژه، هیئت ادایی و هجایی آن نیز نادرست است و صورت درست ادایی آن در زبان پارسی زبانان هست که به فتح دو حرف اول و ضم سوم اداء می گردد و هم منبع و پیداوار این سنگ از گذشته ها سرزمین خراسان بوده است. بنابراین، این هم یکی دیگر از سرقت های ادبی اعراب که از عجم پارسی زبان است چنانکه واژه های یاقوت(یاکند)، فیروزه(پیروزه)، کهربا(از ریشه واژۀ کهرب) مروارید و... همه واژه های اصیل و از گنجینه فرهنگی همین مرزبوم هاست که وارد زبان و فرهنگ عرب شده است و هم این سنگ قیمتی که در دلِ زمین و احجار سخت جا دارد و بسیار با مشقت از آن بدر می گردد، منبع مهم آن از گذشته ها تا امروز خراسان زمین بوده است و نه سرزمین ریگی عربستان.

منابع:

گردش، محمدصالح. در معنی چند واژهٔ اوستایی و پهلوی. (واژهٔ زرمرگوز. صص۷۰-۶۹) . مزارشریف. مطبعهٔ صورتگر، زمستان ۱۳۹۳ هـ خورشیدی.
پورداود، ابراهیم. یادداشت های گات. ها. انتشارات اساطیر، ص ۲۳۲، ۱۳۸۱ خورشید

لینک آرشیف محترم محمد صالح گردش

http://www.afghan-german.com/tahLiLha/EditAutor.aspx?90

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راليږلو مخکي په ځير و لولـئ